

Sporočilo za javnost

OMEJEVANJE AROM JE KLJUČNI UKREP ZA GENERACIJO BREZ TOBAKA

V letu 2023 je v razpravi predlog sprememb Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov (ZOUTPI), ki v celoti zajema ukrepe, omenjene v Evropski direktivi. Eden glavnih ukrepov je prepoved dodajanja arom v tobačne izdelke, pri čemer je slovenska stroka šla še korak dlje v smeri spodbujanja zdravja. Tako v predlaganih spremembah zakona 12. člen ZOUTPI ne prepoveduje le arom v tobačnih izdelkih, ampak tudi v elektronskih cigaretah oz. tudi v tekočinah brez nikotina. Vse pristojne pozivamo k strateškemu, verodostojnemu in odgovornemu premisleku, ki bo ščitil generacije otrok in mladih v Sloveniji.

Porast uporabe elektronskih cigaret največji med populacijo otrok in mladih

V zadnjih dveh letih v slovenski družbi opažamo naraščajočo zaskrbljenost različnih družbenih skupin zaradi povečane uporabe novih tobačnih izdelkov. Zaskrbljenost in opozarjanje na vse večje zanzavanje uporabe med otroki in mladimi prihajajo tako s strani zdravstvene stroke kot tudi skupnosti staršev, pedagoških delavcev, nevladnih organizacij in mladih. Kljub temu da je porast uporabe elektronskih cigaret možno opaziti tudi v populaciji odraslih, pa je neprimerljivo večji odstotek uporabe zabeležen med mladimi. Tako podatki iz leta 2021 kažejo, da je v zadnjih 30 dneh elektronske cigarete uporabljal 1 % odraslih prebivalcev, medtem ko odstotek pri dijakih 2. letnikov znaša 11 % (NIJZ, 2021). Po podatkih iz osnovnih šol vemo, da so uporabo elektronskih cigaret zaznali tudi pri otrocih, torej pri 4. ali 5. razredu.

Arome večajo privlačnost elektronskih cigaret in drugih tobačnih izdelkov

Vemo, da imajo klasične cigarete v družbi negativno podobo, k čemur pripomore tudi vonj ali okus. Novi tobačni izdelki, ki zajemajo elektronske cigarete različnih oblik, pa z vnosom različnih arom olepšajo podobo tobačnega izdelka. Uporaba arom je pogostejša med mladimi kot med odraslimi. Vzroki za to so povezani predvsem z veliko izbiro arom (sadne, sladke, osvežilne, itd.), torej s preprečevanjem neprijetnega vonja in boljšim okusom med uporabo izdelka. Poleg drugih potencialno nevarnih snovi (kemične, rakotvorne in dražilne snovi) v elektronskih cigaretah so arome že same po sebi škodljive za zdravje, saj so lahko ob vdihavanju zelo nevarne. Slednje so nenazadnje marketinški prijemi tobačne industrije, ki

zameglijo podobo za zdravje škodljivega izdelka. Zlasti gre za škodljive izdelke za otroke in mladostnike, ki so še v razvojni fazi. Zaradi tega so bolj nagnjeni k hitri zasvojenosti in so zaradi manjšega števila življenjskih izkušenj primarna tarča industrije, ki si želi zgolj dobička.

Slovenija po zgledu Nizozemske in drugih držav

Slovenija se ob trenutno zapisanem predlogu spremembe 12. člena ZOUTPI zgleduje po Nizozemski, ki prepoveduje vse arome, razen tobačnih. Podobno prepoved so od leta 2016 do 2020 uvedle tudi Avstrija, Litva, Finska, Estonija (le prepoved arome mentola), Danska, Madžarska, Norveška in Nemčija. Prav tako to načrtujejo na Švedskem, v Španiji, Latviji in na Slovaškem.

"S sprejetjem in izvajanjem predvidenih ukrepov, ki temeljijo na dokazih, želimo v Sloveniji ustvariti varnejše okolje in spodbujati bolj zdrave odločitve s strani posameznikov. Vsi argumenti v prid nesprejetju predlaganih ukrepov nimajo znanstvene podlage in so dokaz, da skuša na odločitve Vlade Republike Slovenije in slovenskega parlamenta ponovno ključno vplivati tobačna industrija, kar se nam zdi nesprejemljivo," je povedal **Matej Košir z Inštituta Utrip in mreže Preventivna platforma**.

Manca Kozlovič iz Mladinske Zveze Brez izgovora je poudarila, da "se z ne dovolj ambiciozno zakonodajo odmikamo od strožjih ukrepov in hkrati oddaljujemo od možnosti, da bi do 2040 dosegli generacijo mladih brez tobaka."

"Vsi predvideni strožji ukrepi v predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov imajo močne znanstvene temelje v številnih raziskavah. Tudi ukrep prepovedi vseh arom v tobačnih izdelkih, vključno z elektronskimi cigaretami, oziroma v tekočinah brez nikotina. Prepoved arom v vseh tobačnih in povezanih izdelkih je ključnega pomena za varovanje javnega zdravja in zmanjšanje privlačnosti teh škodljivih izdelkov, zlasti med mladimi," je povedal **Franc Zalar, predsednik Slovenskega združenja za kronične nenalezljive bolezni**.

V **Mednarodni zvezi za zdravje mladih (International Youth Health Organization)** pritrjujejo, da je "prepoved arom v tobačnih in povezanih izdelkih ključen korak za varovanje zdravja mladih in brzdane epidemije kajenja in vejanja med mladimi, saj je zanje ena izmed najprivlačnejših stvari ravno velika izbira arom, ki prikrivajo negativne učinke uporabe tobaka in nikotina."

"V Sloveniji je tobak vodilni preprečljiv dejavnik tveganja za prezgodnjo smrt in izgubljena zdrava leta življenja. Letno zaradi bolezni, pripisljivih kajenju, umre več kot 3000 prebivalcev. Februarja 2023 je bil predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o omejevanju uporabe tobačnih in povezanih izdelkov posredovan v javno razpravo do 30. marca 2023.

Slovenske nevladne organizacije, ki delujemo na področju zdravja, smo se množično odzvale in predlog javno podprle. Cilj predlaganih ukrepov je uskladitev nacionalne zakonodaje s pravnim redom EU glede strožjih določb za ogrevane tobačne izdelke, s prepovedjo privlačnih arom v elektronskih cigaretah, hkrati pa doseči boljši nadzor in doslednejše sankcioniranje kršitev predpisov zakonodaje. Tudi nevladne organizacije se strinjamo, da bomo v Sloveniji s predlaganimi ukrepi prispevali k boljšemu zdravju ljudi in vzdržnosti zdravstvenega sistema," je dejal **Miha Lovše, podpredsednik Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo ter vodja vsebinske mreže NVO varujejo naše zdravje.**

Poziv k prevzemanju odgovornosti pristojnih ministrstev za zaščito generacij otrok in mladostnikov

Odgovorne v postopkih usklajevanja zakona, ministrstva, ki so vključena v razpravo 12. člena ZOUTPI, pozivamo k tehtnemu premisleku. Slednji naj temelji na strokovnosti, strateškem premisleku in moralno-etični odgovornosti, ki jo imajo odločevalci do vseh prebivalcev Slovenije.

Za vsa dodatna vprašanja in pojasnila smo vam na voljo po elektronski pošti na info@noexcuse.si ali telefonu 041 679 756 (Brez izgovora).

Zahvaljujemo se vam za morebitne objave, prispevke in dodatna vprašanja.

Lep pozdrav,

Mia Zupančič, generalna sekretarka Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija

, predsednik ZKNB in podpredsednik Društva za zdravje srca in ožilja

Matej Košir, direktor Inštituta Utrip in vodja mreže Preventivna platforma

mag. Nataša Jan, direktorica Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije

Mihaela Lovše, predsednica Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo

Tomaž Gorenc, direktor Inštituta za zdravje in okolje (IZO)

Andrej Martin Vujkovic, predsednik Mednarodne zveze za zdravje mladih – International Youth Health Organization (YHO)